

cd

"Iz istorii mediciny. Vtoroj sbornik statej", Riga 1959 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 6/2, 335-336

1961

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zasada wyboru przyjęta przez Schulza wynikała bowiem nie tyle z uwagi dokonanych wynalazków, co z kolei losu wynalazców. W przedstawionych biografjach starał się autor uwypuklić te zdarzenia, które rzucały światło na warunki, w jakich działali jego bohaterowie, na reakcje społeczeństwa w stosunku do pojawiających się wynalazków. Oczywiście, nie mamy tu do czynienia z próbą ukazywania roli wynalazcy na tle jakichś prawidłowości ogólnego rozwoju techniki. Autor szuka przyczyn powodzenia czy klęsk twórcy w jego psychice, w zbiegu przypadków, w takim czy innym układzie zewnętrznych okoliczności. Z punktu widzenia popularyzacji historii techniki najbardziej interesujące jest pokazywanie drogi, która doprowadzała do wynalazku, dokonywane z reguły na tle osiągnięć poprzedników pracujących nad danym problemem. Ten element dydaktyczny stanowiący niewątpliwie cel pracy wpłątany jest w sensoryjną fabułę mającą przyciągnąć czytelnika; istota techniczna prac wynalazcy, podana zresztą w sposób dość suchy i skondensowany, ukryta jest między pisane z dużą swobodą obrazki z jego życia.

Książkę można określić jako broń zaczepną popularyzatora techniki usiłującego zbliżyć do historii techniki osoby daleko od niej stojące.

S. F.

Iz istorii mediciny. Vtoroj sbornik statej. Institut Eksperimental'noj Mediciny Akademii Nauk Latvijskoj SSR. Rīga 1959, s. 320.

Instytut Medycyny Eksperymentalnej Akademii Nauk Łotewskiej Związkowej Socjalistycznej Republiki wydał książkę zbiorową poświęconą niedawno zmarłemu prof. dr P. I. Stradyniowi, twórcy muzeum historii medycyny w Rydze. Cała publikacja zawiera ponad 20 prac, głównie z zakresu historii medycyny i ochrony służby zdrowia na Łotwie, uwzględniając w tym dzieje aptekarstwa, historię miejscowości kuracyjnych oraz liczne biografie uczonych-lekarzy: O. Huna, N. I. Pirogowa, chirurga K. Szymanowskiego, J. Talberga, pierwszego łotewskiego oftalmologa. Do bardziej interesujących należy artykuł K. G. Wasiliewa: *Metody historyczne w epidemiologii* i szereg prac P. I. Stradynia zajmujących się problematyką historii nauk w państwach bałtyckich. Temu ostatniemu autorowi poświęcony jest wstępny artykuł zbioru, w którym obok dosyć szczegółowej biografii omówione zostały jego zasługi dla rozwoju medycyny i ochrony służby zdrowia Łotwy oraz wkład pracy do historii muzealnictwa medycznego. Ciekawa ekspozycja muzeum historii medycyny, zorganizowanego przez prof. Stradynia, obrazuje stan nauk lekarskich różnych epok i narodów świata. W r. 1957 P. I. Stradyn oddał swą bogatą kolekcję państwu.

Rozdział *Ludzie i daty* poświęcony 85-leciu znanego witaminologa A. M. Kirchensztajna podaje szereg krótkich informacji o wybitniejszych lekarzach państw nadbałtyckich m. in. o znanym chirurgu E. Bergmanie, P. Dauge, o pediatrze i uczestniku walk wolnościowych narodu łotewskiego A. Prjedkalnie, o uczonym-farmaceucie J. Majzicie. Historii szpitalnictwa na Łotwie poświęcony jest osobny artykuł pióra byłego ministra zdrowia Łotwy A. A. Kraussa.

Godne uwagi jest, że zbiór ten nie ogranicza się tylko do historii nauki na Łotwie, pomieszczone są w nim także artykuły takie jak np. V. I. Girdzijskas'a i S. K. Bizjuljawičius'a *Rola Wileńskiego Towarzystwa Lekarskiego w rozwoju nauk medycznych na Litwie*. Sto pięćdziesiąt lat działalności towarzystwa obrazuje, jak wszechstronną i ciekawą pracę prowadzili jego członkowie, którzy według niekompletnych danych archiwalnych opracowali ok. 2300 referatów dyskusyjnych. Na zebraniach towarzystwa omawiano wyniki badań eksperymentalnych i prób wstępnych każdego nowego odkrycia w zakresie medycyny, przeprowadzanego przez poszczególnych członków towarzystwa. Tak np. już w lutym 1847 r. na zebraniu towa-

rzystwa dyskutowano nad wynikami próbnych doświadczeń, przeprowadzanych przez członków Towarzystwa w zakresie narkozy zwierząt przy użyciu eteru; a po upływie sześciu miesięcy po odkryciu narkozy eterowej dzięki WTL była ona już wypróbowana na zwierzętach i zastosowana w praktyce lekarskiej. Wielkie też były zasługi członków towarzystwa w rozpowszechnieniu wakcynacji.

Na końcu książki zamieszczono informacje o dwóch międzyrepublikańskich kongresach z historii nauki w państwach nadbałtyckich, które odbyły się w r. 1958 i 1959 w Rydze i Tartu (Dorpat). W wyniku odbytych konferencji zostały utworzone trzy komisje z zakresu historii nauki republik nadbałtyckich.

cd.

WYDAWNICTWA Z HISTORII FARMACJI

Z okazji Piątego Naukowego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego (Poznań, 20—24.IX.1960 r.) zarząd PTF przy współudziale Sekcji Historii Farmacji podjął cenną inicjatywę opublikowania serii życiorysów wybitnych farmaceutów polskich. Dotychczas zostały wydane cztery broszury: W. Roeske: *Jan Szaster. (1741—1793)*, W. W. Głowacki: *Jan Fryderyk Wolfgang (1775—1859)*, E. Szyszko: *Bronisław Koskowski (1863—1946)*, R. Rembieliński: *Jan Muszyński (1884—1957)*. Każda z nich zawiera krótki życiorys, omówienie pracy naukowej; dorobku twórczego, pracy organizacyjnej i dydaktycznej oraz bibliografię publikacji naukowych. Dalej załączono źródła: drukowane, rękopiśmienne (relacje ustne) i ikonograficzne dotyczące omawianego farmaceuty, oraz streszczenia w jęz. rosyjskim i angielskim. Ogółem seria ta ma objąć około dwudziestu biografii, z których każda nie będzie przekraczała objętościowo jednego do półtora arkusza wydawniczego. Projektowane są w przyszłości biografie: A. Aleksandrowicza, F. Karo, T. Torosiewicza i in. Inicjatorem podjętej pracy jest były prezes zarządu głównego PTF prof. dr Maksym Nikonorow.

cd.